

УДК [811.111+811.133.1]:004.773

**ГРАФІЧНА ФІКСАЦІЯ УСНОГО МОВЛЕННЯ
В ЕЛЕКТРОННОМУ СПІЛКУВАННІ
(НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВ)**

Лаухіна Інна Станіславівна

к.п.н., доцент

Паладьєва Алла Федорівна

к.п.н., доцент

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

м. Умань, Україна

islaukhina@gmail.com

alla-paladieva@ukr.net

Анотація. У статті розглянуто особливості графічної реалізації усного мовлення в англійському та французькому електронних дискурсах, розкрито, як проявляється вплив усноформатуючих властивостей електронного спілкування на мовленнєве утворення в англійських і французьких чатах, у ході аналізу в англійському і французькому електронних дискурсах були виявлені зміни в написанні слів, які пов'язані з графічною фіксацією акцентних одиниць мови і фонетичних процесів, що відбуваються в їх межах, зроблено висновок, що англійські і французькі користувачі графічно фіксують фонетичні процеси (редукцію, асиміляцію і скорочення), які спостерігаються при вимовлянні цих одиниць у мовному потоці. Проте реалізація цього прийому залежить від вибраної одиниці, оскільки, працюючи із графічним словом, користувач ураховує його писемне виокремлення і зорову впізнаваність.

Ключові слова: електронний дискурс, графічна субстанція, графічні видозміни, розгортання мовлення-думки та її вербальне позначення,

руйнування графічних меж слів, нульова редукція звуку [ə], повна або часткова редукція звуку [i].

Постановка проблеми. Виникнення Інтернету в кінці 80-х рр. ХХ ст. як ще одного комунікативного каналу передачі даних, а у ХХІ ст. – як засобу масової комунікації призвело до появи не тільки глобальної інформаційної сфери, а й особливих віртуальних товариств, блогів, мережевої культури та мови. Зараз уже можна говорити як про появу особливого електронного письма – третьої форми мовлення, що існує поряд з усним та писемним, так і про певне комунікативне середовище, яке воно обслуговує. **Актуальність** обраної теми зумовлена тим, що мовне спілкування в Інтернеті та в чатах зокрема стає більш масовим, у ньому бере участь усе більша кількість вікових та соціальних груп, тож виникає необхідність виявити, описати й проаналізувати лінгвістичні особливості електронного мовлення.

Аналіз останніх джерел і публікацій свідчить, що мовні аспекти електронного дискурсу, різні способи та особливості здійснення мовлення під час спілкування у Всесвітній мережі вивчали лінгвісти В. Михайлов, В. Нестеров, Г. Бубнова, П. Анусас, Ж. Аніз, П. Лапуант.

Мета статті – проаналізувати характерні особливості графічної реалізації усного мовлення в англійському та французькому електронних дискурсах.

Виклад основного матеріалу. Спілкування в Інтернеті здійснюється через електронну пошту, у чатах, блогах, групах, що, звичайно, має певні особливості й наближене до усномовного. Насамперед це незворотність поступального розгортання мовлення-думки і, як наслідок, синхронність думки та її вербального позначення. Однак формуючі властивості каналу комунікації, що природно пристосований для виникнення усного мовлення, використовуються в чатах для утворення писемного мовлення, яке реалізується без взаємодії з такими паралінгвістичними засобами, як міміка, жест, проксеміка, а його вербальний апарат не включає фонетичного компонента. Як зазначає Г. Бубнова, «... матеріальна специфіка є одним з найважливіших компонентів мотиваційного поля суб'єкта, який відповідно до реалізованої

формою мови виробляє адекватні їй стратегії утворення» [2, с. 4]. Очевидно, що, не маючи можливості виходу з тимчасової ситуації мовлення й будучи асоціативно пов'язаними з усномовними механізмами, користувачі пристосовують для їх реалізації графічну субстанцію. Така комбінаторика змушує користувачів удаватися до реалізації двох стратегій: а) використання графічного ресурсу мови; б) актуалізації в повідомленнях усномовних механізмів.

Вплив усноформатуючих властивостей електронного спілкування на мовленнєве утворення в англomовних і франкомовних чатах проявляється таким чином:

1) відбувається руйнування графічних меж між словами, письмова фіксація акцентного членування реплік і відображення на письмі фонетичних процесів редукції, асиміляції і стягнення, що відбуваються в межах фонетичного слова;

2) застосовується графічна фіксація усномовних варіантів слів, які служать для вираження згоди / незгоди, привітання / прощання;

3) здійснюється структурація повідомлень за правилами «усного синтаксису».

Як було зазначено вище, у чатах трапляються випадки писемного відображення фонетичних процесів, які відбуваються в рамках акцентних одиниць [1, с. 5-11]. У ході аналізу в англomовному (АЕД) і франкомовному (ФЕД) електронних дискурсах були виявлені такі зміни в написанні слів, пов'язані з графічною фіксацією акцентних одиниць мови і фонетичних процесів, що відбуваються в їх межах: 1) руйнування графічних меж слів; 2) випадання букви (букв) в ненаголошеному сегменті фонетичного слова; 3) випадання ненаголошених граматичних слів у межах фонетичного слова; 4) графічна фіксація фонетичних процесів у високочастотних граматичних комплексах; 5) графічна фіксація фонетичних процесів, що призводить до спотворення граматичної форми; 6) графічна реалізація зв'язування (*liaison*).

Розглянемо ці графічні видозміни більш детально.

I. Руйнування графічних меж слів.

В інтернет-повідомленнях на матеріалі англійської і французької мов графічні межі слів руйнуються, як правило, у таких контекстах: 1) граматичне слово + граматичне слово; 2) граматичне слово + повнозначне слово; 3) повнозначне слово + граматичне слово.

У французькій мові руйнування графічних меж слів спостерігається в основному при нормативному написанні слів з апострофом. Такі явища можна помітити в деяких контекстах: займенник + *avoir*, займенник + *être*, зворотний займенник + дієслово, прийменник + артикль: *jai fait une soiré chez une amie!*; *tu ma exclu*; *comment cest bizzare (Comment c'est bizzare)*; *on allait toublier*; *je sai po tu parle dun bouton*.

В англомовних чатах руйнування графічних меж слів спостерігається в таких контекстах: займенник + *to be*, іменник + *to be*, заперечення, форма спонукання до дії *let's*, іменник + морфема місцевого відмінка *'s*: *im also fine (I'm also fine)*; *whos big fire dog8200 (Who's big fire dog 8200)*; *Thats ok Rayn COOL (Thats ok, Rayn, cool!)*; *fires out but got to keep eye out (The fire's out but you've got to keep an eye out)*; *you are in britain arent you (You are in Britain, arentyou?)*; *i dont like ponda (I don't like ponder)*; *wo eeeeeeeee lets go room (Let's go room)*; *my daughters cat has got a pail over its neck (My daughter's cat has got a pail over its neck)*.

II. Випадання букви (букв) у ненаголошеному сегменті фонетичного слова.

У межах одного фонетичного слова, що складається з повнозначного слова й одного чи кількох проклітиків, спостерігається графічна фіксація фонетичних процесів редукції та асиміляції, унаслідок чого в ненаголошеному сегменті фонетичного слова може бути випадання однієї або декількох букв:

1. Нульова редукція звуку [ə].

Французька мова:

– займенник *je* в поєднанні зі зворотним займенником: *nanj'te jure on est 2 (Non, je te jure, on est deux)*; *salut a tous, j'me casse!! a demain (peut_etre) (Salut à*

tous, je me casse!; *A demain (peut-être)*). У цьому прикладі *peut_etre (peut-être)* збережено так, як було у чаті;

– займенник *je* у поєднанні з дієсловом: *s i a chake foi ke jdisait ke jboudai ba jle faisait (Si, à chaque fois que je disais que je boudais, bah ja je faisais)*;

– прийменник *de* у поєднанні із займенником: *mais c pas dma faute! (Mais c 'est pas de ma faute !)*.

Англійська мова:

– прийменник *about* на межі з дифтонгом: *dunno bout smooth tho (I don 't know about smooth though)*.

2. Повна або часткова редукція звуку [i].

Французька мова:

– сполука *si* в поєднанні з займенником: *stu vx j'temmene (Si tu veux, je t'emmène)*.

Англійська мова:

– займенник, за яким іде повна наголошена форма *is*: *tis mine (It is mine)*;

– високочастотний граматичний комплекс *it's*: *s'ok postie.. (It's ok, postie)*.

III. Випадання ненаголошених граматичних слів у межах фонетичного слова.

Французька мова:

– випадання безособового *il*: *YA KOI COMME FILM KL PETE CE SOIR?? (Il y a quoi comme filme qui pète ce soir?)*;

– випадання особового займенника: *lakelle? celle avek Kelly'? suis trop laide! (Laquell ? Celle avec Kelly? Je suis trop laide!)*;

– випадання особового займенника і заперечного елемента: *mpole vert mais bon... (Je n 'aimespas le vert, mais bon...)*.

Відзначимо, що, крім прпуску граматичних слів, автори повідомлень використовують прийом, оснований на омофонії слів з алфавітними назвами букв: *pas eu le tps (Non, je n 'aipas eu le temps)*; *je spo du tout (Je ne sais pas du tout)*; *ben je spo moa! !!!!!!! kan veu mon ange (Ben, je ne sais pas, moi! Quand veut mon ange)*;

- випадання безособового підмета і заперечної частки: *oki yapo de prob on va ou au faite (Ok, il n 'y a pas de problèmes. On va où, au fait ?)*;
- випадання заперечної частки: *LA FRANCE EST BELLE ET ELLE EST KA NOUS LES FRANÇAIS ... (La France est belle et elle n 'est qu'à nous, les Français...); pkoï tu l'as po ta carte? (Pourquoi, tu ne l'as pas, ta carte?)* .

Англійська мова:

- випадання допоміжного дієслова: *i never left (I've never left); it been fun (It's been fun); i better stay (I'd better stay)*;
- випадання особового займенника і допоміжного дієслова: *not seen ya for awhile (I haven't seen you for a while); b back after (I'll be back after)*;
- випадання артикля: *have partner and doing 2nd book (I have a partner and we are doing the 2nd. book); have good time off (Have a good time off)*;
- випадання частки *to*: *goin walk about (I'm going to walk about); i didn't want go there (I didn't want to go there); I go visit every 2 months (I go to visit every 2 months); nice c y ail (Nice to see y ou ail)*.

IV. Графічна фіксація фонетичних процесів у високочастотних граматичних комплексах.

У ФЕД були виявлені графічні варіанти, які фіксують фонетичні процеси редукції, асиміляції і стягнення, що відбуваються в таких поширених сполуках, як *je suis, je sais: PFFF MOI CHUI RENTRER 3 ETAI 19H00 (Pff, je suis rentré, c'était 19h00); euh ui loi et moi aussi! Sauf que toi t a bellecour, et moi chuis a stpaule! (Oh, oui, et moi aussi! Sauf que toi, tu es à Bellecour, et moi, je suis à St. Paule!); ben chai pa (Ben, je ne sais pas)*.

В АЕД була зафіксована графічна передача таких усномовних варіантів, як *gonna (going to), wanna (want to), dunno (don't know), wazzup (what's up), outta (out of), gotta (got to), s or ta (sort of)*. Ці мовні кліше, як і у французькій мові, виникли в результаті низки фонетичних процесів: *sue be careful jumpin ya gonna fall (Sue, be careful jumping, you are going to fall) [gsuirj ts → gs^tp → >gsns]*;

HELLO TO EVERYONE THAT HAVE JUST COME IN DA ROOM EVEN THOSE THAT DONT WANNA TALK TO ME «LIFE IS TO SHORT TO BE MOODY» (Hello to everyone who have just come in the room, even those who don't want to talk to me. Life is too short to be moody) [won |Ja - > wor^ —> wans]; dunno bout smooth tho (I don 7 know about smooth though) [daunt nei —> dant nei —> ds'nau]; hello codgey... wazzup ? (Hello, codgey... what's up ?); i was outta here (I was out of here) [aut sf —> auta] .

Таким чином, граматичний комплекс *іменник + прийменник* не тільки перетворюється на одне графічне слово, але й починає функціонувати як іменник із характерною для нього парадигмою. Розглянемо діалогічний контекст, у якому використовуються ці репліки:

A: Have you got a boyfriend?

B: Sorta.

A: But there are no sortas.

Написання *gotta* замість *got to* відображає два процеси. З одного боку, спостерігається конвергенція способів написання звука [e] в *to*, а з другого, — частина одного фонетичного слова втрачає роздільне написання: *oops..gotta go folks...bye..* (Oops, I've got to go. folh. Bye).

V. Графічна фіксація фонетичних процесів, що призводить до спотворення граматичної форми.

У ФЕД було відзначено написання фрази *bon appétit* як *bonne app*, яка вимовляється [bɔnapetɪ] у зв'язку зі злиттям, у результаті якого голосний [ɔ̃] втрачає свій носовий тембр. Відтак на фонетичному рівні відбувається нейтралізація чергування *bon – bonne* [bɔ̃ – bɔn] на користь [bɔn], тобто форми прикметника жіночого роду. Таким чином, французький користувач дзеркально копіює вимовляння, використовуючи варіант, що належить єдиній граматичній парадигмі, хоча графічна система надає йому й інші можливості передачі на письмі такого звучання слова (наприклад, *bone*). Інакше кажучи, варіативність написання виявляє у користувача несвідоме «почуття» мовного правила прескрипторного типу [4, с. 72-75].

В англomовному корпусі також можна спостерігати випадки заміни однієї граматичної форми іншою для коректної передачі вимови, наприклад у комплексі Past Simple + *to* (у функції частки або прийменника). Вони зумовлені регресивною асиміляцією звука [d], що вимовляється в кінці форми минулого часу як звук [t], з якого починається наступна за дієсловом частка (прийменник) *to*: *i use to live in clarksville tnn (I used to live in Clarksville, Tennessee) [juzd td —> jus tdj; liz what happen to saddam (Liz, what happened to Saddam?)*.

Отже, користувачі, відображаючи фонетичні процеси, що відбуваються в часто відтворюваних граматичних комплексах, замінюють нормативну форму на іншу, при цьому вони так само розпізнають репліки.

VI. Графічна реалізація зв'язування.

У французькій мові на графічних межах слів у контексті неозвучений приголосний / голосний звук (*ils ont [ilzɔ̃]*) реалізується таке явище, як зв'язування (*liaison*). У ФЕД користувачі іноді додають до графічного слова з вокалічним початком приголосний звук, унаслідок чого слово читається так, ніби воно зв'язане з попереднім. Спостерігається графічна фіксація так званого «химерного» зв'язування, яке іноді робиться носіями мови з метою надати своєму мовленню відтінок снобізму: *bon bol de céréales zalors!!!© (Bon bol des céréales alors!)*, а слово *céréales* закінчується на букву *s*, яка в разі злиття читається як [z].

Висновок. Отже, перебуваючи в постійному асоціативному зв'язку з фонетичним компонентом, англійські і французькі користувачі графічно фіксують фонетичні процеси (редукцію, асиміляцію і скорочення), які спостерігаються при вимовлянні цих одиниць у мовному потоці. Проте реалізація цього прийому залежить від вибраної одиниці, оскільки, працюючи із графічним словом, користувач ураховує його писемне виокремлення і зорову впізнаваність. Тому графічні зміни, які відбуваються під час фіксації фонетичних слів, руйнують їх графічну будову більшою мірою.

1. Анусас П. К. К проблеме определения границ спонтанной речи / П. К. Анусас // *Mokslo kalbos problemos.* – Vilnius, 1983. – С. 5-11.
2. Бубнова Г. И. Влияние канала порождения на реализацию дискурсивных стратегий / Г. И. Бубнова // *Новые технологии в филологическом образовании.* – Якутск, 2002. – С. 18.
3. Нестеров В. Ю. До питання про емоційну насиченість міжособистісних комунікацій в Інтернеті / В. Ю. Нестеров. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://flogiston.ru/articles/netpsy/netemotions>
4. Михайлов В. А. Особливості розвитку інформаційно-комунікативного середовища сучасного суспільства / В. А. Михайлов, С. В. Михайлов. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.russcomm.ru/rca_biblio/m/mihaylov-mihaylov.shtml
5. Anis J. *Internet, communication et langue française.* / J. Anis. – Paris: Hermès, 2004.
6. Lapointe P. *Le journalisme à l'heure du Net. Guide pratique* / P. Lapointe. – Les Presses de l'Université Laval, 1999. – 221 p.